

XXXIX-XLIII КРИВАВІ СНИ

В тюрмі мені страшливі сняться сні,
Та й чи то сні лишень – і сам не знаю,
Такі виразні та тривкі вони,
Такий несонний біль мені вчиняють.
Найтяжчі муки, лютії тортури,
Які лиш людям люди завдавали,
І ті, що в них страждали і вмирили,
Заповнюють тюрми моєї мури.
Мов рій, товпляться привиди криваві:
Страшні злочинці і святі герої,
І рани їх я бачу мов наяві.
І з ран тих наче грім лунає в моїй
Душі: «І нам частину співстраждання,
Частину пісні за важке кохання!»
22 сент[ября] 1889

*

Христос, бичами зсічений, криваві
Терни в волоссю, хрест свій приволік;
В руках, ногах від гвоздів діри ржаві,
Стоїть і шепче: «Ось я, чоловік!»
Джордано Бруно на кострі горючим,
З язиком, щойно вирваним кліщами,
З тілом, від свіжих ще тортур болючим,
Глядить у жар під своїми стопами.
І Кампанелла висить на тортурах:
Двадцятий раз йому друхочуть кості,

Суста́ви кру́тять і печу́ть підошви.

І з сто́гоном глу́хим, несві́тським, в му́рах

Тю́ремних ві́є щось, мов ле́гіт в по́лю:

«Се му́ки й кро́в за сві́тло, по́ступ, во́лю!»

22 сент[ября] 1889

*

А за що́ ж ми терпі́ли му́ки й мерли? –

Но́ва гро́мада сто́гне відки́сь злі́ва. –

Ми – гні́й істо́рії, ми – негати́ва, –

Чи́ ж в нас не лю́дське ті́ло, з дроту́ нерви?»

Ось Да́міян. Яку́ при́няв він му́ку

За те, що́ коро́ля рани́в блудно́го!

В іспа́нських чо́ботях лама́ли но́ги,

На сі́рковім о́гні па́лили ру́ку,

Го́рючими клі́щами ті́ло рва́ли,

І оло́во та сі́рку в сві́жі рани

Ли́ли, і кі́ньми рва́ли й чверту́вали!

«Ці́лу го́дину я вмира́в, ти́рани!

Поси́вів з бо́лю!» І бу́ло се вче́ра,

В Па́рижі сла́внім, в ві́к Руссо́ й Во́льтера.

22 сент[ября] 1889

*

Ось Го́нта йде́, ввесь си́ній від по́бою,

З відтя́тим язи́ком і ру́кою;

Його́ са́дять на розжа́рену ши́ну

І шку́ру дру́ть, аж всю́ обде́рли спи́ну.

А да́лі сотні́, тися́чі про́ходять

Кривавих тіней німо надо мнов:
Їх б'ють, рвуть, палять, в колесо городять,
І в ямі коденській булькоче кров.
Проч, проч, нещасні тіні, спіть спокійно
В могилах своїх темних, позабутих!
Чи ж мало людськості мук ваших лютих,
Щоб з вами й ми терпіли ще подвійно?
Пропавав вже час тортур і мук таких!
Спіть, не тривожте наших серць м'яких!
22 сент[ября] 1889

*

Минув час мук? Брехня! Чи ж давній час,
Як гибли Пестель, Каракозов, Соня?
Як мучивсь Достоевський і Тарас?
Хіба ж тепер вже кандали не дзвонять?
Хіба різки ще не свистять у вас?
Цілими селами в тюрму не гонять?
Хіба гармати мідних гирл не клонять
Над містом, всіх готові зжертви враз?
М'які серця в вас, бо трусливі вчасті!
А звір зневаги до людей, і власті,
І тьма росте і висить над вами!
Ми, його жертви, вас звемо з могили:
«Не м'якніть без часу! Гартуйте сили!
Гоніте звіра, бийте, рвіть зубами!»
22 сент[ября] 1889